

Nuaym b. Abdükülâl'e elçi olarak gönderdi.

Ayyâş Hz. Ömer'in hilâfeti zamanında Şam'da vefat etti. Yemâme, hatta Yermük savaşlarında şehid olduğu da söylenir. Hz. Peygamber'den rivayet ettiği birkaç hadis Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'inde (III, 420; IV, 347) ve İbn Mâce'nin *es-Sünen*'inde ("Menâsik", 103) yer almıştır. Kendisinden oğlu Abdullah, Enes b. Mâlik, mürsel* olarak da Ömer b. Abdülazîz hadis rivayet etmişlerdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, III, 420; IV, 347; Buhârî, "Ezân", 128, "İstisâkâ", 2, "Cihâd", 98, "Enbiyâ", 19; Müslim, "Mesâcid", 294-295; İbn Mâce, "Menâsik", 103; İbn İshak, *es-Sîre*, s. 124, 156, 254; Vâkıdî, *el-Meğâzî*, I, 46, 350; II, 603; III, 1118; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 256, 321, 327; II, 367, 474-477; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 282, 283; III, 271-272; IV, 129-133; VIII, 274, 301; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 230; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, I, 240; IV, 320-321; İbn Hacer, *el-İşâbe*, III, 367; *Tehzîbü't-Tehzîb*, VIII, 197; *Tecrid Tercemesi*, II, 811-813; Hasan İbrâhim, *İslâm Tarihi*, I, 196-197; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), İstanbul 1981, II, 223-225.

ABDÜLKERİM ÖZAYDIN

AYYÂŞİ

(العياشي)

Ebû Sâlim Abdullah b. Muhammed
b. Ebî Bekr es-Sicilmâsî el-Ayyâşî
(ö. 1090/1679)

Faslı mutasavvıf,
muhaddis ve fakih.

1037'de (1628) Fas'ta doğdu. Sicilmâse havzasının Büyük Sahra sınırı bölgesinde yaşayan Ayt Ayyâş (Ayyâşoğulları) adlı bir Berberî kabilesine mensuptur. Önce babasından ve kardeşinden, sonra da Ebû Zeyd İbnü'l-Kâdî ve Abdülkâdir el-Fâsî gibi memleketinin tanınmış âlimlerinden ilim tahsil etti. Daha sonra Mısır'a giderek orada Ali el-Uchûrî, Şehâbeddin el-Hafâcî, Abdülkâdir el-Mahallî'nin derslerine devam etti. Mekke ve Medine'yi üç defa ziyaret etti. *er-Rihletü'l-Ayyâşîyye* adlı eserini son olarak Medine'de bulunduğu sırada yazdı. Ayrıca burada hadis dersleri verdi. Ebû İshak İbrâhim eş-Şehrezûrî'ye intisap etti. Elli üç yaşında 10 Zilkade 1090'da (13 Aralık 1679) vebadan öldü.

Eserleri. 1. *er-Rihletü'l-Ayyâşîyye* (I-II, Fas 1306, 1318; Rabat 1977). Asıl adı *Mâ'ül-mevâ'id* olan eser Fas ile Mekke arasındaki kervan yolunu, o bölgede yaşayan halkın örf ve âdetlerini, âlim ve sūfîlerini anlatır. Eser ayrıca *Muktefâfât*

min Rihleti'l-Ayyâşî adıyla kısaltılarak neşredilmiştir (Riyad 1984). 2. *Tenbîhü'l-himemi'l-aliyye 'ale'z-zühd fi'd-dün-yâ'l-fânîyye*. 3. *el-Hüküm bi'l-'adl ve'l-inşâfi'd-dâfi*. 4. *en-Nûrül-bâsim fi cümleti min kelâmi Ebî Sâlim*. Oğlu Hamza tarafından derlenen şiirleri. 5. *İktifa'l-âşâr ba'de zihâbi ehli'l-âşâr*. 6. *İthâfü'l-aşillâ' bi-esânîdîl-ecillâ'*. Hocalarının ve bazı âlimlerin biyografilerini ihtiva eden son iki kitabın aynı eser olduğu söylenmektedir. Ayrıca bey* hakkında daha sonra şerhettiği fıkha dair manzum bir risâlesi de vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Ayyâşî, *er-Rihletü'l-Ayyâşîyye*, Rabat 1977, I-II; *Muktefâfât min Rihleti'l-Ayyâşî*, Riyad 1984; Zebîdî, *İthâfü'l-aşfiyâ'*, s. 228; Cebertî, *'Acâ'ibü'l-âşâr*, I, 115; Muhammed Mahlûf, *Şecere-tü'n-nûri'z-zekiyye*, Kahire 1349, I, 314; Brockelmann, *GAL*, II, 616; *Suppl.*, II, 711; Abdülhay el-Kettânî, *Fihristü'l-fehâris*, I, 168-169; II, 832-835; Mohammed ben Cheneb, "Ayyâşî", *İA*, II, 79-80; a.m.f. — [Ch. Pellat], "al-'Ayyâşî", *EI²* (İng.), I, 795.

HASAN KÂMİL YILMAZ

AYYILDIZ

Türk bayrağının başlıca unsurları ve
Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî âlâmeti.

Ayyıldızın hangi tarihten itibaren Osmanlı Devleti'nin resmî âlâmeti olduğu açık şekilde ortaya konulamamıştır. Ay yani hilâlin (bk. HİLÂL) çok eskiden beri Türkler'de kullanılan bir sembol ve millî âlâmet olduğu bilinmektedir (Esin, 313-359). Osmanlı Devleti'nde de sancak, alem ve tuğ gönderlerinin uçlarında, hatta başka yerlerde tepelik olarak ay kullanılmıştır (bk. ALEM). Fakat bunun iki kolunun arasına bir yıldız konulması oldukça yenidir. Önceleri bu yıldız çok şualı bir rozet biçiminde idi. Şimdiki beş uçlu yıldız şeklini alması ise çok yakın tarihlerde olmuştur. Eski Türk sancak ve hatta kumaşlarında ay ve bunun içinde çok şualı bir motif bulunmaktadı. Ancak bu sonuncu motifin bir yıldız değil güneş âlâmeti olduğunu iddia edenler de vardır. 1571'de İnebahtı (Lepanto) deniz savaşında İtalyanlar'ın eline geçen ve o zamandan beri Pisa'da Sando Stefano dei Cavalieri Kilisesi'nde saklanan bir Türk sancağında, "zülfikar" adı verilen çifte lamalı kılıçtan başka bir ay ve bunun içinde de bir yıldız bulunmaktadır. Topkapı Sarayı'nda Kanûnî Sultan Süleyman'ın çakırısı olarak kabul edilen bir dokuma üzerinde (Envanter, nr. 4414), uçları kapalı bir ay (hilâl) içinde çok şualı

bir yuvarlak vardır ki bu bir bakıma yakın tarihlerin yıldızının bir öncüsü olarak kabul edilebilir. Yine aynı müzedeki iki ipek gömlek üzerinde de (Envanter, nr. 4496, 4649) aylar ve bunların içlerinde altı şualı yıldızlar görülmektedir.

Diğer taraftan Batı Avrupa'da daha XVI. yüzyılda Türk Devleti'nin âlâmeti olarak ayyıldız kullanılıyordu. Nitekim 1592 yılında, Avusturya'da Viyana'daki başkölise (katedral) olan Stephansdom'un çan kulesinin tepesinde I. Viyana Kuşatması'nın (1529) hâtırâsı olarak madenî bir levhadan kesilmek suretiyle yapılmış bir ay ile içinde altı şualı bir yıldızdan meydana gelen bir alem konulmuştu. II. Viyana Kuşatması'nın (1683) Türkler aleyhine sona ermesi üzerine 14 Temmuz 1686'da bu alem yerinden sökülerek kaldırılmıştır. Türk ordusunun kuşatmayı kaldırıp çekilmeye başladığı günün hâtırâsı olarak da Viyana fırıncılarının yaptıkları ve bugün hâlâ pişirilen ayçörek (kipfel) ile üst yüzü önceleri altı, sonraları beş bıçak çizgisi ile yarılmış küçük ekmek de (kaisersemmel) Türk ayyıldızının hâtırâları olarak kabul edilmektedir. XVI. yüzyılda Osmanlı-Türk Devleti'nin ayyıldız ile temsil edildiğini, o yıllarda basılmış bir kitabın takdim sayfasındaki gravürden de öğrenmek mümkündür. Bartholomeo Georgievitz adında bir papazın 1553 yılında Roma'da basılan Türkler'e karşı polemik mahiyetindeki bir risâlesinde, kitabın adının yazılı olduğu boşluğu iki yandan çerçeveleyen iki resim vardır. Bunlardan biri Mukaddes Roma-Cermen İmparatoru V. Karl'ı, diğeri ise aynı yıllarda Osmanlı Devleti'nin başında bulunan Kanûnî Sultan Süleyman'ı temsil etmektedir. Bu iki hükümdarın başları üstlerinde yer alan arma kalkanlarının içlerinde her iki devleti temsil eden armalara yer verilmiştir. Alman imparatorunun kartal ile temsil edilmesine karşılık Osmanlı padişahının armasında bir ay ile altı şualı bir yıldız bulunmaktadı. Bundan da Kanûnî Sultan Süleyman'ın saltanat yıllarında Osmanlı Devleti'nin Batı'da ayyıldızlı bir âlâmetle tanıdığı anlaşılmaktadır. Zaten J. Siebmacher'in 1605'te basılan armalar hakkındaki kitabında da Osmanlı armaları kırmızı zemin üzerinde beyaz ayyıldız ile ay ve çarkıfelek şekillerinde gösterilmişti.

Osmanlı devrinde Türk bayrağı zülfikarlı veya üç hilâlli olmakla beraber daha XVI. yüzyılda Batı'da Osmanlı Devleti'nin âlâmeti olarak, seyrek de kullanılsa ay ve çok şualı yıldız tanınıyordu. Fa-